

PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG THÔN Ở TỈNH BÌNH PHƯỚC

Sui Nghiệp Phát*

Tóm tắt: Thực hiện Nghị quyết 08-NQ/TW của Bộ Chính trị về Phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, ngành du lịch liên tục nhận được sự quan tâm và đầu tư của các tỉnh thành trên cả nước, tất yếu có tỉnh Bình Phước. Trong đó, du lịch nông thôn có thể xem là hướng đi mở ra nhiều cơ hội mới cho chiến lược phát triển ngành du lịch của tỉnh Bình Phước. Kết quả của quá trình phát triển du lịch nông thôn sẽ làm gia tăng nhiều lợi ích cho sự phát triển về văn hóa, kinh tế, xã hội ở tỉnh Bình Phước. Do đó, việc nghiên cứu tiềm năng phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước qua những phân tích, đánh giá về nguồn tài nguyên du lịch cùng các cơ hội và thách thức trong việc phát triển loại hình du lịch này ở Bình Phước là việc làm hoàn toàn thiết thực.

Từ khóa: Nông thôn, tỉnh Bình Phước, du lịch Bình Phước, du lịch nông thôn, phát triển du lịch.

Dẫn nhập

Tỉnh Bình Phước được xem là vùng chuyển tiếp giữa khu vực Nam Tây Nguyên và miền Đông Nam Bộ. Theo niên giám thống kê tỉnh Bình Phước năm 2018, tỉnh có diện tích đất nông nghiệp là 620,376 ha, chiếm 90,21% cơ cấu đất toàn tỉnh, cơ cấu lực lượng lao động từ 15 tuổi trở lên phân theo khu vực nông thôn chiếm 71,21% (1). Những con số này cho thấy, tỉnh Bình Phước vẫn là địa phương thiên về nông nghiệp. Ngoài ra, đây còn là địa bàn sinh sống của hơn 40 tộc người, mỗi tộc người đều có những nét văn hóa riêng gắn với sản xuất nông nghiệp. Đây là những điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước.

Mặc dù sở hữu nhiều lợi thế về tài nguyên tự nhiên và tài nguyên nhân văn, nhưng đến nay ngành du lịch của tỉnh Bình Phước vẫn chưa tận dụng được tối đa nguồn tài nguyên này để phát triển du lịch nông thôn. Sau hơn 20 năm tái lập tỉnh, du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước vẫn chỉ là

tiềm năng mà chưa được đánh thức. Do đó, việc nghiên cứu để phát triển loại hình du lịch này trên cơ sở khai thác và phát huy các thế mạnh sẵn có sẽ là hướng phát triển hứa hẹn nhiều đóng góp mới cho sự phát triển du lịch ở tỉnh Bình Phước, từ đây làm cơ sở để phát triển đời sống xã hội nói chung của người dân trong tỉnh. Việc phát triển du lịch nông thôn sẽ làm phong phú thêm cơ cấu du lịch của tỉnh Bình Phước, làm tăng tính cạnh tranh du lịch với các tỉnh thành khác trong khu vực, góp phần đưa du lịch sớm trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của tỉnh Bình Phước.

1. Du lịch nông thôn và tài nguyên du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

1.1. Du lịch nông thôn là gì?

Du lịch nông thôn không còn là khái niệm mới mẻ đối với nhiều quốc gia trên thế giới. Từ đầu thập niên 80 của thế kỷ XX, du lịch nông thôn là một trong những loại hình du lịch phổ biến ở nhiều quốc gia, đặc biệt ở châu Âu. Mỗi quốc gia có điều kiện tự nhiên và văn hóa khác nhau nên bản chất của khái niệm du lịch nông thôn cũng được hiểu theo nhiều nghĩa khác nhau, tùy vào mục đích

* Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

ngiên cứu, hướng tiếp cận và chiến lược phát triển du lịch cụ thể của từng quốc gia. Năm 1988, Gannon A. đưa ra cách hiểu về du lịch nông thôn là “bao gồm một loạt các hoạt động, dịch vụ và tiện nghi do nông dân và người dân ở nông thôn cung cấp để thu hút khách du lịch đến khu vực của họ nhằm tạo thêm thu nhập cho công việc làm ăn của họ” (2). Gannon nhấn mạnh tầm quan trọng của nông dân như một chủ thể trong khai thác du lịch nông thôn, họ là người cung cấp mọi dịch vụ để phục vụ cho nhu cầu của du khách tại nông thôn. Theo Fiquet A. M. du lịch nông thôn là “tất cả các loại hình du lịch diễn ra trong khu vực nông thôn, bao gồm du lịch trang trại, nhà nghỉ nông thôn, các hoạt động du lịch ngoài trời, du lịch khám phá các thắng cảnh tự nhiên, văn hóa, ẩm thực địa phương...” (3). Trong cách hiểu này có 2 nội dung được nêu ra là du lịch nông thôn là sự tổng hợp nhiều hoạt động du lịch và tất cả các hoạt động đó đều diễn ra trong phạm vi nông thôn.

Năm 1994, trong bài viết “Du lịch nông thôn là gì”, các đặc điểm của du lịch nông thôn được Bernard Lane liệt kê cụ thể và đầy đủ hơn. Ông cho rằng du lịch nông thôn có 5 đặc điểm: Một là, loại hình du lịch này diễn ra ở khu vực nông thôn; hai là, nó hoạt động dựa trên những đặc điểm tiêu biểu của những khu vực nông thôn với quy mô kinh doanh nhỏ, du khách được tiếp xúc trực tiếp và hòa mình vào thiên nhiên, những di sản văn hóa, xã hội và văn hóa truyền thống ở các làng xã; ba là có quy mô nông thôn - bao gồm các công trình xây dựng cũng như các khu vực cư trú, thường có quy mô nhỏ; bốn là được phát triển và quản lý chủ yếu bởi dân địa phương, phục vụ lợi ích lâu dài của họ và được tổ chức chặt chẽ, gắn kết giữa các hộ dân; năm là phát triển với nhiều loại hình du lịch khác nhau (du lịch sinh thái, du

lịch nghỉ dưỡng, du lịch trải nghiệm...), thể hiện tính đa dạng về môi trường, kinh tế, lịch sử, địa điểm của mỗi vùng nông thôn (4). Theo *Cẩm nang thực tiễn phát triển du lịch nông thôn Việt Nam* năm 2013 “du lịch nông thôn là loại hình du lịch trong đó có nông nghiệp, sinh hoạt, nghề truyền thống, cảnh quan... vốn chưa được xem là tài nguyên du lịch, giờ được sử dụng như những tài nguyên du lịch dành cho du khách tiếp xúc, trải nghiệm với đời sống nông thôn. [...] một số loại hình du lịch như: du lịch di sản, du lịch văn hóa, du lịch làng nghề truyền thống, du lịch cộng đồng, du lịch sinh thái, du lịch nông sinh học, du lịch dân tộc thiểu số là những loại hình du lịch nông thôn” (5). Cách hiểu này còn đề cập đến việc các tài nguyên của du lịch nông thôn đều được khai thác từ trong đời sống nông thôn.

Từ các cách hiểu trên, có thể rút ra các đặc điểm cơ bản của du lịch nông thôn là: đây là loại hình du lịch được tổ chức ở môi trường nông thôn, có nguồn tài nguyên từ trong đời sống nông thôn, bao gồm nhiều loại hình du lịch hoặc các hoạt động du lịch khác nhau, trong đó người nông dân hay người dân địa phương sẽ đóng vai trò chủ đạo. Tuy du lịch nông thôn được thực hiện chủ yếu bởi người dân địa phương nhưng vai trò của chính quyền sở tại cùng các bên liên quan cũng không kém phần quan trọng trong việc phát triển loại hình du lịch này. Hoạt động khai thác, phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước nói riêng, ở Việt Nam nói chung, cần phải có sự tham gia đồng bộ, phối hợp nhịp nhàng giữa các bên liên quan để mang lại hiệu quả tốt nhất. Tỉnh Bình Phước là nơi sở hữu nguồn tài nguyên du lịch nông thôn đa dạng với nhiều địa điểm tham quan nổi tiếng và nhiều di sản văn hóa của các tộc người. Do đó nếu muốn

phát triển du lịch nông thôn thì các cấp chính quyền ở tỉnh Bình Phước và các nhà đầu tư du lịch nên có những chính sách, chiến lược và các hoạt động khai thác hợp lý các nguồn lực sẵn có này như xây dựng thành các điểm tham quan hoặc thiết kế các chương trình (tour) du lịch hấp dẫn để thu hút du khách gần xa.

1.2. Nguồn tài nguyên tự nhiên và nhân văn trong phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

Đầu tiên xét về nguồn tài nguyên tự nhiên. Bình Phước là tỉnh miền núi trung du thuộc miền Đông Nam Bộ, thuộc vùng chuyển tiếp từ khu vực Tây Nguyên xuống đồng bằng, có điều kiện địa hình và thủy văn đa dạng cùng với sự đa dạng về mặt sinh thái. Có thể nói, môi trường tự nhiên của tỉnh chiếm ưu thế hơn môi trường nhân tạo. Hiện nay, đất canh tác được sử dụng cho mục đích nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Bình Phước chiếm trên 90% tổng diện tích đất toàn tỉnh, được sử dụng với các mục đích như đất sản xuất nông nghiệp (64,81%), đất lâm nghiệp có rừng (25,12%), đất nuôi trồng thủy sản (0,17%) và đất nông nghiệp khác (0,15%) (6). Trong đó đất đỏ bazan, đất vàng giàu chất dinh dưỡng và khí hậu nhiệt đới gió mùa đã góp phần tạo điều kiện thuận lợi cho việc trồng các loại cây công nghiệp, chẳng hạn như cao su, điều và hồ tiêu là những cây đem về lợi ích kinh tế cao cho nông dân nói riêng và tỉnh Bình Phước nói chung. Thêm nữa, Bình Phước là tỉnh có mật độ dân số thấp, đất rộng và người thưa so với các tỉnh thành khác trong khu vực, với 141 người/km². Đó là những yếu tố có thể hấp dẫn du khách là những người đang chịu nhiều áp lực từ cuộc sống ở các thành phố lớn đông đúc tìm đến nông thôn ở tỉnh Bình Phước để tận hưởng không khí trong lành, ngắm nhìn cảnh đẹp của tự

nhiên, hòa mình vào lối sống bình dị và nghỉ ngơi, thư giãn.

Bên cạnh đó, tỉnh Bình Phước còn có thể mạnh là những cánh rừng nguyên sinh cùng phong cảnh thiên nhiên hoang sơ. Rừng chiếm diện tích khá lớn với khoảng 3.598,99km², bao gồm nhiều loại rừng và vườn quốc gia nổi tiếng như Vườn Quốc gia Bù Gia Mập (diện tích khoảng 26.000ha, chiếm 80% là rừng tự nhiên) và Vườn Quốc gia Tây Cát Tiên (rộng trên 4.400ha) (7). Bình Phước có các yếu tố của hệ sinh thái Nam Trường Sơn cùng hệ sinh thái rừng khô Đông Dương, thảm thực vật mang các đặc trưng của hệ sinh thái rừng ẩm nhiệt đới gió mùa. Rừng còn là nơi sinh sống của nhiều loài động, thực vật. Động vật của tỉnh Bình Phước có nhiều loại thú lớn như voi, tê giác, trâu bò rừng cùng các loài thú nhỏ như hươu, nai, cheo, mễn... Thực vật của tỉnh Bình Phước phân chia theo địa hình, tùy vào địa hình cao thấp sẽ có những mảng rừng khác nhau, trong đó trảng cỏ Bù Lạch là điểm tham quan du lịch sinh thái nổi tiếng của tỉnh. Tỉnh Bình Phước còn có 3 con sông lớn là sông Đồng Nai, sông Sài Gòn và sông Bé. Sự di chuyển của các con sông trên địa bàn tỉnh làm nên những hồ nước, con suối, thác nước (như Hồ Suối Cam ở Đồng Xoài, Thác Mơ ở thị xã Phước Long...). Ngoài ra, núi cũng là một trong những điểm nhấn làm cho phong cảnh tự nhiên của tỉnh Bình Phước càng trở nên đa dạng. Núi Bà Rá cao nhất tỉnh với độ cao khoảng 733m cùng những dãy núi thấp ở huyện Lộc Ninh nằm phía đông bắc của tỉnh. Tất cả cùng hòa vào tạo nên bức tranh thiên nhiên đẹp đẽ. Sự đa dạng về mặt sinh thái như thế sẽ hỗ trợ rất lớn trong việc mở rộng phát triển các chương trình du lịch nông thôn có kết hợp nhiều hoạt động tham quan, trải nghiệm khác nhau. Thời gian của những chương

trình du lịch này có thể được thiết kế dài hơn và thu hút được du khách với nhu cầu đa dạng, đặc biệt là đối tượng khách sinh sống ở các thành phố lớn.

Về nguồn tài nguyên nhân văn, tỉnh Bình Phước là địa bàn sinh sống của hơn 40 tộc người, gồm những tộc người sinh sống lâu đời như người Stiêng, Mạ, Mnông... và những tộc người mới di cư đến sau này như người Tày, Thái... Mỗi tộc người là mỗi sắc thái văn hóa riêng biệt, chúng là chất liệu giúp dệt nên chiếc áo văn hóa đa sắc màu của tỉnh Bình Phước. Ngoài việc giao lưu văn hóa giữa các tộc người với nhau, thời gian qua chính quyền địa phương các cấp ở tỉnh Bình Phước cũng chú trọng đẩy mạnh việc thể hiện bản sắc tộc người qua các hoạt động gìn giữ và phát huy các giá trị văn hóa tốt đẹp, phong tục tập quán, lễ hội và các ngành nghề truyền thống. Tỉnh Bình Phước là nơi có nhiều lễ hội truyền thống như lễ hội cầu mưa của người Stiêng, lễ Cầu bông của người Việt, tết cổ truyền của người Khơ Me với tên gọi Chol Th'Nam Th'May... Các lễ hội này đều gắn liền với hoạt động sản xuất nông nghiệp và được tổ chức định kỳ hằng năm. Đây là cơ hội và điều kiện để chính quyền tỉnh cùng các công ty du lịch phối hợp tổ chức những "tour" mang tính chất trải nghiệm thực tế văn hóa gắn liền với nông thôn, nông nghiệp ở các địa phương cho du khách đến tham quan Bình Phước, vì lẽ "nhu cầu được tham quan địa điểm mới lạ và tìm hiểu những nét văn hóa độc đáo, đặc biệt là bản sắc văn hóa của các dân tộc thiểu số, luôn là một trong những nhu cầu được ưu tiên hàng đầu của du khách" (8).

Bình Phước còn được biết đến như thủ đô kháng chiến của miền Nam vì có nhiều

di tích gắn liền với các cuộc đấu tranh giữ nước của dân tộc. Các di tích nổi tiếng của tỉnh như di tích quốc gia đặc biệt Căn cứ Quân ủy Bộ chỉ huy Miền Tà Thiết, di tích Phú Riềng Đỏ là nơi thành lập chi bộ Đông Dương Cộng Sản, Nhà giao tế, Dinh tỉnh trưởng Bình Long, Sân bay quân sự Lộc Ninh... Thêm nữa tỉnh Bình Phước còn nổi tiếng với địa danh sóc Bom Bo (huyện Bù Đăng). Sóc Bom Bo có *Khu bảo tồn văn hóa dân tộc Stiêng*, đây là nơi giới thiệu văn hóa của người Stiêng đến du khách, đồng thời còn có khu tái hiện cảnh người dân gĩa gạo để du khách tham quan. Những địa điểm này là niềm tự hào của tỉnh Bình Phước, được các cơ quan, ban ngành của tỉnh quan tâm, trùng tu và bảo tồn để phục vụ cho mục đích phát triển du lịch. Tỉnh Bình Phước còn có những cơ sở thờ tự nổi tiếng như chùa Quang Minh (thị xã Đồng Xoài), đình thần Hưng Long (huyện Chơn Thành), chùa Sóc Lớn (huyện Lộc Ninh)... để thỏa mãn nhu cầu tâm linh của du khách. Tất cả những tài nguyên nhân văn và tự nhiên hiện có ở tỉnh Bình Phước phần lớn gắn bó mật thiết với đời sống nông nghiệp, nông thôn của các tộc người nên hoàn toàn phù hợp để khai thác trong du lịch nông thôn của tỉnh. Những tài nguyên còn lại tùy mức độ liên quan đến các chương trình du lịch mà vẫn có thể được phối hợp khai thác. Việc phát triển loại hình du lịch nông thôn trong bối cảnh hiện nay chắc chắn sẽ giúp nâng cao đời sống của cộng đồng địa phương trong mọi phương diện, cải thiện tích cực bức tranh kinh tế - xã hội của toàn tỉnh Bình Phước như Đào Thị Hoàng Mai quan niệm "du lịch nông thôn là hình thức đa dạng hóa nguồn thu nhập cho các hộ làm nông nghiệp, góp phần giảm nghèo và tạo việc làm" (9).

2. Những cơ hội và thách thức cho việc phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

2.1. Các cơ hội cho việc phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

Tỉnh Bình Phước có thế mạnh về nguồn tài nguyên tự nhiên và nhân văn dồi dào, đa dạng như đã đề cập bên trên. Đây là điều kiện tiên quyết để phát triển các loại hình du lịch, trong đó có du lịch nông thôn. Sự giàu có của nguồn tài nguyên này có thể được phát huy để kết hợp nhiều loại hình du lịch với nhau nhằm làm tăng cơ hội mở rộng nguồn khách du lịch. Bên cạnh đó, tỉnh Bình Phước nằm gần các tỉnh thành phát triển năng động như thành phố Hồ Chí Minh, tỉnh Bình Dương, tỉnh Đồng Nai. Đây là những địa phương có lượng dân cư đông, đặc biệt người dân ở thành phố Hồ Chí Minh đang hằng ngày đối mặt với những áp lực trong cuộc sống và nguy cơ ô nhiễm môi trường do quá trình phát triển mang lại. Vì vậy, nếu phát triển tốt du lịch nông thôn thì tỉnh Bình Phước sẽ là sự lựa chọn mới mẻ cho du khách muốn tìm kiếm không gian rời xa sự ồn ào, náo nhiệt của nơi đô thị hiện đại không chỉ ở 3 thị trường trên mà còn mở rộng ra nhiều tỉnh thành khác.

Mạng lưới giao thông của tỉnh Bình Phước được liên kết với các tỉnh, thành của miền Đông Nam Bộ. Cụ thể, hạ tầng giao thông nối thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh lân cận đã được đầu tư xây dựng thông xe suốt tuyến, có thể kể đến 2 tuyến quốc lộ chính trên địa bàn tỉnh là: Quốc lộ 13 đoạn đi qua địa bàn tỉnh Bình Phước (qua các huyện Chơn Thành, Hớn Quản, thị xã Bình Long, huyện Lộc Ninh và điểm cuối tại cửa khẩu Hoa Lư), Quốc lộ 14 đi qua địa bàn tỉnh dài 113,06km (điểm đầu giáp ranh giới tỉnh Đắk Nông qua huyện Bù Đăng, Đồng Phú, thị xã Đồng Xoài và huyện Chơn Thành). Ngoài ra còn có các tuyến tỉnh lộ và

xã lộ lưu thông thuận lợi trong địa bàn tỉnh. Các con đường đa phần đều được tráng nhựa, và đều được kết nối với khu vực Tây Nguyên và các tỉnh miền Đông Nam Bộ tạo thành một hệ thống giao thông hoàn chỉnh. Nhờ vậy, du khách có thể dễ dàng di chuyển đến Bình Phước, các công ty du lịch cũng thuận lợi hơn khi tổ chức chương trình tham quan liên kết các điểm ở Bình Phước.

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đang tác động đến sự phát triển chung của mọi khía cạnh xã hội, du lịch cũng không nằm ngoài sự ảnh hưởng đó. Vì “Internet giúp kết nối vạn vật, tạo nên một thế giới phẳng; tất cả mọi người trên thế giới đều có thể dễ dàng truy cập và tìm hiểu những danh lam thắng cảnh, những địa điểm vui chơi trên toàn thế giới, nhờ đó kích thích nhu cầu đi du lịch và là cơ hội mở rộng thị trường du lịch” (10). Sự phát triển của Internet kéo theo sự ra đời hàng loạt các ứng dụng xã hội như facebook, zalo, viber, instargram... được sử dụng khắp nơi trên toàn cầu. Nhờ có chúng mà hình ảnh, thông tin về các điểm, các địa phương du lịch được chia sẻ nhanh chóng đến mọi người ở bất kỳ thời gian và không gian nào, qua đó kích thích sự hứng thú, niềm đam mê muốn khám phá và trải nghiệm của họ. Đây lại là một điều kiện thuận lợi để du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước được quảng bá rộng rãi và biết đến nhanh chóng. Những hình ảnh đẹp về các địa điểm tham quan, các tour và tuyến tham quan trong hoạt động du lịch nông thôn của tỉnh Bình Phước khi nhận được những lượt *thích* hoặc lượt *chia sẻ* trên các trang mạng thì cũng là lúc chúng được giới thiệu đến du khách.

2.2. Các thách thức trong việc phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

Tỉnh Bình Phước có “xuất phát điểm kinh tế - xã hội thấp so với các tỉnh miền Đông Nam Bộ” (11). Do vậy, nguồn vốn của

ting dùng để đầu tư phát triển du lịch nói chung còn gặp nhiều hạn chế, trong khi việc thu hút vốn đầu tư lại là một trong những giải pháp quan trọng góp phần đem lại sự phát triển cho ngành du lịch của tỉnh. Nhận biết được tính cấp thiết đó, nhiều năm qua chính quyền tỉnh Bình Phước luôn nỗ lực thực hiện nhiều chính sách để kêu gọi đầu tư, “tuy nhiên, việc thu hút đầu tư còn yếu so với nhiều địa phương trong cả nước, nhất là đầu tư nước ngoài cho lĩnh vực du lịch” (12). Nguyễn Văn Oai viết “du lịch Bình Phước nói chung còn ẩn chứa những hạn chế nhất định trong đó có việc chưa thu hút được các nhà đầu tư đủ tâm và đủ tầm vào đầu tư xây dựng các dự án lớn hình thành các khu, điểm du lịch tạo điểm nhấn và tạo đà cho du lịch Bình Phước phát triển” (13). Thực trạng này cũng là thách thức tạo ra lực cản trong giai đoạn đầu phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước. Chính vì thiếu sự đầu tư nên dẫn đến việc khai thác nguồn tài nguyên để phát triển loại hình du lịch nông thôn chưa được sự quan tâm, chú ý của chính quyền, các công ty du lịch trong và ngoài tỉnh Bình Phước.

Nguyễn Hoàng Phương và Phan Thị Kim Phương cho rằng “ngành du lịch Bình Phước chỉ đang dừng lại ở mức khai thác tài nguyên mà chưa đầu tư để hình thành một sản phẩm du lịch đúng nghĩa, nguyên vẹn và hoàn chỉnh” (14). Theo thống kê của Trung tâm Xúc tiến Đầu tư, Thương mại và Du lịch tỉnh Bình Phước, có 11 doanh nghiệp đăng ký kinh doanh dịch vụ lữ hành (gọi tắt là công ty du lịch) trên địa bàn tỉnh Bình Phước (15). Chúng tôi đã tiến hành khảo sát các trang mạng điện tử (website) bán “tour” trực tuyến của các công ty du lịch trên, kết quả cho thấy các chương trình tham quan Bình Phước của các công ty du lịch đó đa phần đều là các tuyến, điểm quen thuộc như

trăng cò Bù Lạch, Vườn Quốc gia Bù Gia Mập, Khu du lịch Núi Bà Rá - Thác Mơ, Khu du lịch sinh thái Mỹ Lệ và Hồ Dầu Tiếng của tỉnh Bình Phước với thời gian trung bình từ 2 đến 3 ngày. Bên cạnh đó, chúng tôi cũng khảo sát các website bán tour trực tuyến của các công ty du lịch hoạt động lâu năm và có thương hiệu trên thị trường du lịch ở thành phố Hồ Chí Minh như công ty du lịch Vietravel, công ty du lịch Saigontourist, công ty du lịch Bến Thành Tourist. Trong đó, chỉ có công ty Vietravel có chương trình tham quan có đi qua tỉnh Bình Phước trong chuỗi những điểm đến với tên gọi *Bình Phước - Bình Dương - Hồ Dầu Tiếng - Tỉnh Đất Đỏ Miền Đông* (2 ngày 1 đêm). Như vậy, có thể thấy việc phát huy nguồn tài nguyên sẵn có ở tỉnh Bình Phước chưa được triệt để và hiệu quả trong phát triển du lịch, chỉ mới dừng lại ở những địa điểm quen thuộc, sự liên kết giữa các loại hình du lịch chưa được chú trọng, thời gian lưu trú của mỗi “tour” vẫn còn ngắn và việc mở các “tour” tuyến đến Bình Phước của các công ty du lịch ngoài tỉnh vẫn chưa phổ biến. Trong đó, vẫn chưa thấy có các chương trình du lịch nông thôn ở Bình Phước riêng biệt và hoàn chỉnh.

Trong những năm qua, chính quyền tỉnh Bình Phước đã tổ chức nhiều hoạt động quảng bá du lịch với mong muốn thu hút sự quan tâm của du khách trong và ngoài nước. Thế nhưng việc quảng bá này chưa mang lại hiệu quả như mong muốn do “chưa nắm chắc được các khu, điểm, các sản phẩm du lịch cụ thể để giới thiệu đến du khách [...] thông tin cung cấp cho du khách và các sản phẩm du lịch thực tế còn nhiều khác biệt làm cho du khách khi đến Bình Phước chưa hài lòng, chỉ đến một lần và ít có khi quay lại” (16). Theo niên giám thống kê của tỉnh Bình Phước, năm 2018 lượng khách trong

ngày đạt 176.861 lượt, năm 2019 lượng khách trong ngày đạt 387.138 lượt. Lượng khách do các cơ sở lữ hành phục vụ năm 2018 đạt 152.653 lượt còn năm 2019 đạt 191.289 lượt (17). Tuy lượng du khách năm 2019 có tăng so với năm 2018 nhưng mức tăng này vẫn chưa thật sự đúng với tiềm năng cũng như nỗ lực mà chính quyền tỉnh Bình Phước thực hiện trong thời gian qua. Có thể nói, việc quảng bá, xúc tiến du lịch của chính quyền các cấp ở tỉnh Bình Phước cùng các bên liên quan chưa thực hiện đúng trọng tâm, chưa khai thác tốt nguồn tài nguyên sẵn có nên không phát huy hiệu quả trong du lịch, chưa thu hút được nhiều khách du lịch... Đây là những thách thức lớn cho việc phát triển các loại hình du lịch mới như du lịch nông thôn, nếu muốn, ở tỉnh Bình Phước.

3. Một số giải pháp để phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

Từ những phân tích về thực trạng nguồn tài nguyên du lịch cùng những cơ hội và thách thức đối với sự phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước, có thể thấy vẫn còn nhiều việc cần phải làm để có thể phát triển du lịch nông thôn nói riêng, phát triển bền vững du lịch của tỉnh Bình Phước nói chung trong giai đoạn hiện nay và thời gian sắp tới. Trong phạm vi của bài viết này, chúng tôi chỉ đề cập đến 2 giải pháp liên quan đến khía cạnh đầu tư và quảng bá du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước.

3.1. Giải pháp tăng cường thu hút đầu tư để phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

“Hiện nay việc huy động nguồn lực đầu tư phát triển du lịch của tỉnh còn thấp, hiệu quả sử dụng vốn đầu tư xã hội chưa cao, khả năng thu hút đầu tư còn yếu so với nhiều địa phương trong cả nước, nhất là nguồn lực

đầu tư nước ngoài. [...]. Nghị quyết số 31/2017/NQ-HĐND ngày 19-7-2017 của Hội đồng nhân dân tỉnh về việc ban hành quy định về chính sách khuyến khích và ưu đãi đầu tư trên địa bàn tỉnh Bình Phước, ngành, nghề trong lĩnh vực du lịch cũng không được đề cập tới” (18). Theo đó, để phát triển du lịch nông thôn nói riêng, du lịch tỉnh Bình Phước nói chung thì việc quan trọng là phải tăng cường sự đầu tư mọi mặt vào ngành du lịch của tỉnh. Tỉnh Bình Phước cần chủ động tìm kiếm, nghiên cứu, ban hành các chính sách khuyến khích, thu hút trên tinh thần tạo điều kiện tối đa cho các đơn vị để đầu tư vào lĩnh vực du lịch nông thôn trên địa bàn tỉnh. Tỉnh cần tạo môi trường đầu tư thông thoáng cho các doanh nghiệp khai thác phát triển du lịch nông thôn. Đồng thời, cần xây dựng cơ sở pháp lý, có các chính sách ưu đãi miễn giảm thuế đối với các doanh nghiệp đầu tư vào các dự án khai thác các nguồn lực để phát triển du lịch nông thôn, tạo điều kiện thuận lợi cho họ tiếp cận các nguồn vốn vay để đầu tư vào các dự án du lịch... Những việc làm đó sẽ góp phần làm mềm hóa các chính sách, thu hút sự quan tâm của các nhà đầu tư trong và ngoài tỉnh vào hoạt động phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước.

Tiếp đó, tỉnh Bình Phước cần nhanh chóng hoàn thiện kết cấu hạ tầng cho phát triển du lịch nông thôn, gồm việc mở các điểm tham quan mới và nâng cấp các điểm tham quan đã có; tiến hành tu bổ các công trình giao thông, đặc biệt là các tuyến đường nông thôn; quy hoạch các địa phương tham gia phát triển du lịch nông thôn để có kế hoạch cải thiện cơ sở hạ tầng ở các địa phương đó nhằm phục vụ các hoạt động du lịch nông thôn; quy hoạch xây dựng các cơ sở dịch vụ đi kèm nhằm phục vụ cho nhu cầu đa dạng của du khách từ các nơi, nhất là

các thành phố lớn, tìm đến Bình Phước. Song song đó, chính quyền tỉnh cũng cần hoàn thành các dự án đã được phê duyệt đầu tư, chẳng hạn như 4 dự án lớn: dự án phim trường kết hợp khu du lịch sinh thái trắng cỏ Bù Lạch (Bù Đăng), Khu di tích quốc gia đặc biệt Căn cứ Quân ủy Bộ chỉ huy Miền Tả Thiết (Lộc Ninh), dự án khu vui chơi giải trí tổng hợp hồ Suối Cam và Khu bảo tồn văn hóa dân tộc Stiêng sóc Bom Bo (Bù Đăng). Đây là 4 dự án được đầu tư bằng nguồn ngân sách và xã hội hóa nhằm kết nối các điểm du lịch trên địa bàn tỉnh. Việc hoàn thành các dự án này có 4 tác dụng: một là giúp chính quyền tỉnh có kế hoạch tốt hơn để sử dụng nguồn ngân sách và chính sách xã hội hóa vào các dự án phát triển du lịch nông thôn từ kinh nghiệm được rút ra trong quá trình hoàn thành các dự án đó; hai là giúp chính quyền tỉnh tập trung hơn cho việc phát triển du lịch nông thôn; ba là có thể đưa các điểm tham quan này vào phối hợp trong các tuyến, điểm của chương trình du lịch nông thôn ở tỉnh; cuối cùng là tạo ra niềm tin và động lực cho các nhà đầu tư vào việc phát triển du lịch của tỉnh Bình Phước. Các dự án nhanh chóng được hoàn thành là cơ sở để các nhà đầu tư, các công ty du lịch khai thác thành các "tour" du lịch nông thôn để giới thiệu, bán cho du khách, ngược lại du khách sẽ có thêm nhiều sự lựa chọn, cơ hội để trải nghiệm trọn vẹn khi tham gia vào các "tour" du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước. Bên cạnh đó, chất lượng dịch vụ du lịch cũng cần được chú trọng cải thiện để du khách cảm thấy thoải mái và hài lòng khi đi du lịch nông thôn ở Bình Phước, xứng đáng với niềm tin, thời gian và tiền bạc họ đã bỏ ra.

3.2. Giải pháp đẩy mạnh việc quảng bá du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước

Trong sự phát triển du lịch ở bất kỳ thời gian nào, nhất là giai đoạn hội nhập sâu rộng

hiện nay, thì công tác giới thiệu, quảng bá luôn là nhiệm vụ được đặt lên hàng đầu. Đây là giải pháp hiệu quả để thu hút khách du lịch, thu hút sự đầu tư và đẩy mạnh phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước. Các hoạt động quảng bá du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước có thể diễn ra bằng nhiều hình thức như: quảng bá thông qua các sự kiện du lịch như hội chợ, triển lãm, các hội thảo, các buổi họp báo về du lịch trong và ngoài tỉnh, trong nước và ở nước ngoài; in ấn các ấn phẩm du lịch hoặc phát hành các đĩa CD phân phối trực tiếp cho du khách tại các điểm tham quan; quảng bá trên các tạp chí chuyên ngành, chẳng hạn Tạp chí Du lịch Việt Nam, hoặc qua các kênh truyền thông khác; sản xuất những phim ngắn giới thiệu về du lịch nông thôn ở tỉnh; xây dựng website về du lịch nông thôn riêng; hoặc thường xuyên cập nhật thông tin về những địa điểm, chương trình du lịch nông thôn trên các website chính của ngành du lịch ở tỉnh Bình Phước, chẳng hạn mỗi tuần hoặc 2 tuần trong tháng nên có 1 bài viết đăng trên website của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bình Phước hay website của Cổng thông tin điện tử tỉnh Bình Phước; ngoài ra có thể phối hợp đăng tải thông tin về du lịch nông thôn của tỉnh Bình Phước trên các trang mạng du lịch chính thống khác của Việt Nam như trang vietnamtourism.com...

Trong *Chiến lược marketing du lịch đến năm 2020* của Bộ Văn hóa, Thể Thao và Du lịch Việt Nam cho rằng "cùng với sự bùng nổ của Internet và sự hoàn thiện không ngừng của hệ thống các công cụ tìm kiếm và thương mại điện tử, các điểm đến và dịch vụ đang trở nên gần gũi với du khách hơn bao giờ hết, làm thay đổi căn bản định hướng và phương pháp marketing, chuyển từ marketing truyền thống sang chú trọng marketing hiện đại, marketing điện tử" (19).

Nhận định này tuy nằm trong chiến lược đến năm 2020 nhưng nó luôn đúng cho thời gian dài sắp tới khi sự phát triển của Internet vẫn đang làm thay đổi khá lớn về nhận thức và cách thức quảng bá du lịch của Việt Nam và trên thế giới. Nếu như khai thác tốt việc marketing trên Internet thông qua các trang mạng xã hội, các phương tiện truyền thông hiện đại thì sẽ mang lại hiệu quả to lớn cho chiến lược phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước. Những điểm tích cực trong việc quảng bá du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước qua Internet là giúp tiết kiệm chi phí, thời gian, nhân lực, việc quản lý cũng thuận tiện hơn và quan trọng là chính quyền các cấp có thể phối hợp thuận tiện với các bên khác cùng nhau quảng bá các sản phẩm du lịch nông thôn. Phía dưới mỗi bài viết hoặc đoạn phim đăng tải có thể đính kèm đường truy cập vào website về du lịch nông thôn, website của các điểm tham quan hoặc website của các công ty du lịch có khai thác hình thức du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước. Du khách có thể từ đây dễ dàng tìm kiếm thông tin hay liên hệ với những nơi đó khi có nhu cầu mua "tour" du lịch nông thôn ở Bình Phước.

Kết luận

Những năm gần đây, ngành du lịch ở tỉnh Bình Phước đang trên đà đổi mới. Với sự quan tâm của chính quyền các cấp, các công ty du lịch và các nhà đầu tư, sự phát triển của du lịch mang đến diện mạo mới cho đời sống kinh tế - văn hóa - xã hội toàn tỉnh. Tuy nhiên, để mở rộng phát triển du lịch, thu hút thêm lượng lớn du khách thì việc phát triển thêm các loại hình du lịch mới trên cơ sở khai thác tốt nguồn tài nguyên ở các địa phương của tỉnh như du lịch nông thôn là bước đi đúng đắn, phù hợp hiện nay. Ngoài những tiềm năng sẵn có của tỉnh thì sự đa dạng và tính tổng hợp của loại hình du lịch nông thôn sẽ giúp tỉnh Bình Phước phát

huy thuận lợi hoạt động du lịch nông thôn ở các địa phương. Các bên liên quan cần có sự phối hợp chặt chẽ, đồng bộ để cùng nhau phát triển du lịch nông thôn ở tỉnh Bình Phước, để du lịch thật sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của tỉnh.

Phát triển du lịch nông thôn góp phần giải quyết việc làm, nâng cao đời sống của người dân và cải thiện diện mạo ở các khu vực nông thôn, hạn chế tình trạng di cư ra các thành thị hay thành phố lớn để kiếm sống của giới trẻ ở nông thôn của tỉnh Bình Phước. Trong phương diện văn hóa, du lịch nông thôn giúp quảng bá và phát huy những giá trị văn hóa tốt đẹp của đời sống nông nghiệp của các tộc người sinh sống ở các khu vực nông thôn cùng các giá trị văn hóa tốt đẹp khác của người dân ở tỉnh Bình Phước nói chung đến với du khách trong nước lẫn quốc tế. Từ đó, làm tăng thêm niềm tự hào, lòng yêu quý của người dân, nhất là người trẻ, ở tỉnh Bình Phước đối với văn hóa địa phương và đối với quê hương, đất nước. Đây là yếu tố cốt lõi để họ tiếp tục gìn giữ và bảo tồn các giá trị văn hóa của tỉnh, không để chúng bị mai một trước sự phát triển nhanh chóng của xã hội hiện nay./.

S.N.P

1. Cục Thống kê tỉnh Bình Phước (2018), *Niên giám thống kê tỉnh Bình Phước*, Bình Phước, tr. 51, 63.

2. Rátz, T. & Puczko, L. (1998), "Rural tourism and sustainable development in Hungary", *Rural tourism management: sustainable options*, international conference, Scottish Agricultural College, Scotland, UK, p. 453.

3. Đào Thị Hoàng Mai (2015), *Du lịch nông thôn: Từ lý luận đến thực tiễn*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, tr.16.

4. Hà Văn Siêu, Ando Katsuhiko (chủ biên) (2013), *Cẩm nang thực tiễn phát triển du lịch nông thôn Việt Nam*, Viện Nghiên cứu phát triển du lịch, Hà Nội, tr.11.
5. Hà Văn Siêu và Ando Katsuhiko (chủ biên) (2013), sđd, tr. 12.
6. Cục Thống kê tỉnh Bình Phước (2018), sđd, tr. 22.
7. Cao Việt Hiếu (2019), “Báo cáo đề dẫn hội thảo”, Kỷ yếu hội thảo khoa học *Nghiên cứu xây dựng và phát triển sản phẩm du lịch tại Bình Phước*, Nxb. Tài chính, Hà Nội, tr. 03.
8. Sui Nghiệp Phát (2019), “Nghề dệt thổ cẩm của người Stiêng trong phát triển du lịch ở tỉnh Bình Phước từ góc nhìn văn hóa”, Kỷ yếu hội thảo khoa học sau đại học *Một số vấn đề Khoa học xã hội và Nhân văn*, Nxb. Đại học Quốc gia, Thành phố Hồ Chí Minh, tr. 547.
9. Đào Thị Hoàng Mai (2015), sđd, tr. 16.
10. Hoàng Thị Xuân (2019), “Phân tích SWOT ngành du lịch tỉnh Bình Phước trong bối cảnh hội nhập quốc tế”, Kỷ yếu hội thảo khoa học *Nghiên cứu xây dựng và phát triển sản phẩm du lịch tại Bình Phước*, Nxb. Tài chính, Hà Nội, tr. 345.
11. Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Phước (2011), “Báo cáo kết quả rà soát, đánh giá các khu vực vùng dân tộc thiểu số và miền núi theo trình độ phát triển giai đoạn 2006-2011 và góp ý dự thảo tiêu chí phân định vùng dân tộc thiểu số và miền núi áp dụng cho giai đoạn 2011-2015”, Bình Phước, tr. 02.
12. Hoàng Thị Xuân (2019), sđd, tr. 344.
13. Nguyễn Văn Oai (2019), “Chính sách khuyến khích và ưu đãi đầu tư vào du lịch - Những ‘nút thắt’ cần tháo gỡ đối với du lịch Bình Phước”, Kỷ yếu hội thảo khoa học *Nghiên cứu xây dựng và phát triển sản phẩm du lịch tại Bình Phước*, Nxb. Tài chính, Hà Nội, tr. 319.
14. Nguyễn Hoàng Phương, Phan Thị Kim Phương (2019), “Thực trạng và giải pháp phát triển du lịch tỉnh Bình Phước trong hội nhập quốc tế”, Kỷ yếu hội thảo khoa học *Nghiên cứu xây dựng và phát triển sản phẩm du lịch tại Bình Phước*, Nxb. Tài chính, Hà Nội, tr. 339.
15. Trung tâm Xúc tiến Đầu tư, Thương mại và Du lịch tỉnh Bình Phước (2016), “Danh sách các công ty du lịch Bình Phước”, <http://binhphuocittpc.gov.vn/ITTPC-Binh-Phuoc/92/1438/10490/23172/Cong-ty-du-lich/Danh-sach-cac-Cong-ty-Du-lich-Binh-Phuoc.aspx>, truy cập ngày 20-08-2020.
16. Hoàng Thị Xuân (2019), sđd, tr. 344.
17. Cục Thống kê tỉnh Bình Phước (2019), *Niên giám thống kê tỉnh Bình Phước*, Bình Phước, tr. 298.
18. Nguyễn Văn Oai (2019), sđd, tr. 316.
19. Bộ Văn hóa, Thể Thao và Du lịch Việt Nam (2014), *Chiến lược marketing du lịch đến năm 2020*, Hà Nội, tr. 10.

Sui Nghiệp Phát: Rural tourism development in Bình Phước province

In the implementation of Resolution 08-NQ/TW by the Politburo on developing tourism into a key economic sector, provinces nationwide, including Bình Phước have continuously paid attention to and invested in tourism. In particular, rural tourism can be seen as a new opportunity for tourism development in Bình Phước province. Rural tourism development process will bring many advantages for cultural, economic and social development in Bình Phước province. Therefore, it is meaningful to do research on the potentials of rural tourism development in Bình Phước province through analyzing and reviewing tourism resources, opportunities and challenges in rural tourism development in Bình Phước province.

Keywords: Rural areas, Bình Phước province, Bình Phước tourism, rural tourism, tourism development.